

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК

ПОСТУПАК ИЗВРШЕЊА НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА
ИЗВРШЕНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈДарко Божић¹

Апстракт: Предмет овог рада је поступак извршења на покретним стварима извршеника у Републици Српској. У питању је посебан поступак ради наплате новчаног потраживања тражиоца извршења. Анализирају се законске одредбе и судска пракса која се односи на наведени поступак, а све у циљу стварања комплетне слике о поменутом поступку. Иако пред судовима у Републици Српској извршење на покретним стварима представља најчешће предлагано средство извршења, оно је истовремено и најнеефикасније средство извршења, а аутор ће се посебно бавити узроцима неефикасности поступка. У закључном дијелу рада настоји се указати на све недостатке овог поступка и дају се неки приједлози *de lege ferenda*.

Кључне ријечи: Закон о извршном поступку Републике Српске, поступак извршења на покретним стварима, покретне ствари.

1. УВОД

Поступак извршења на покретним стварима извршеника у новом Закону о извршном поступку Републике Српске² из 2003. године (у даљем тексту: ЗИП РС) регулисан је као посебан поступак ради наплате новчаног потраживања. У односу на поступак извршења на непокретностима извршеника, поступак извршења на покретним стварима извршеника није претрпио велике измјене у новом закону а у односу на његову уређеност у Закону о извршном поступку из 1978. године.³ У новом ЗИП РС прво

¹ Дипломирани правник, Стручни сарадник у Основном суду у Зворнику, darko.bozic26@gmail.com

² Закон о извршном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014, 5/2017, 58/2018 и 66/18).

³ Закон о извршном поступку („Службени лист СФРЈ“ број 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91). Према члану 12. Уставног закона за спровођење Устава Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 21/92) до доношења одговарајућих закона и других прописа Републике примјењиваће се закони и други прописи СФРЈ и СР БиХ, који су у сагласности са Уставом Републике и који нису у супротности са законима и другим прописима које је донијела Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, односно Народна скупштина.

је регулисано извршење на непокретностима, па затим извршење на покретним стварима, потраживањима и другим правима. Тиме је законодавац хтио да укаже на значај који имају непокретности извршеника, што и није спорно, али то никако не би требало значити да је извршење на покретним стварима и правима извршеника мање значајно. Према генералном правилу које је садржано у члану 135. ЗИП РС ако овим законом није другачије одређено, у поступку извршења на покретним стварима, на одговарајући начин примјењују се одредбе овог закона о извршењу на непокретности (изузев одредби о промјени предмета извршења). Овдје се може констатовати већ први проблем, јер шта је одговарајућа или сходна примјена ствар је тумачења, а самим тим и могућност да различити судови створе различиту праксу. Треба имати у виду да су извршни судови оптерећени великим бројем извршних предмета односно у великом броју приједога за извршење који се подносе судовима као средство и предмет извршења означене су покретне ствари извршеника. Зато правила којима се уређује поступак извршења на покретним стварима извршеника морају бити јасна, технички прецизна и могућност њиховог тумачења у процесном праву треба да буде сведена на најмању могућу мјеру. Сугестија законодавцу је да се поступак извршења на покретним стварима као посебан поступак потпуно регулише без упућивања на сходну примјену правила за извршење на непокретностима.

2. РАЗВОЈ ПОСТУПКА

Прије доношења ЗИП РС из 2003. године, у Републици Српској се примјењивао Закон о извршном поступку из 1978. године. Све до доношења овога закона примјењивана су на основу Закона о неважности правних прописа донијетих пре 6. априла и за вријеме непријатељске окупације⁴ правна правила Закона о извршењу и обезбјеђењу Краљевине Југославије⁵ из 1930. године. Прије доношења Закона о извршном поступку из 1978. године били су донијети прописи којима је парцијално регулисана материја извршења и то Уредба о поступку ради извршења над имовином страних држава у ФНРЈ⁶ („Службени лист ФНРЈ“ број 39/1952) и Закон о

⁴ Закон о неважности правних прописа донетих пре 6. априла и за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“ број 86/1946).

⁵ Закон о извршењу и обезбјеђењу Краљевине Југославије („Службене новине“ број 131 од XXXIX).

⁶ Уредба о поступку ради извршења над имовином страних држава у ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ“ број 39/1952).

извршењу ради намирења новчаних потраживања корисника друштвених средстава („Службени лист ФНРЈ“ број 52/1971).⁷

ЗИП РС прописује правила за поступак извршења на покретним стварима извршеника и то у глави број XI односно у члановима 114-135. Овај дио закона садржи одредбе: о мјесној надлежности, о изузимању од извршења, извршним радњама којим се по закону потраживање принудно остварује, о продаји ствари купцу прије плаћања и правила о примјени на одговарајући начин у поступку извршења на покретним стварима одредаба о извршењу на непокретности, изузев одредби о промјени предмета извршења.⁸ У односу на Закон о извршном поступку из 1978. године који се примјењивао у Републици Српској до 2003. године, нови закон садржи новине у члановима који прописују: доставу рјешења о извршењу на даље провођење (чл. 116 новог закона), изузимање од извршења (чл. 117 новог закона), забрану располагања пописаним стварима (чл. 123 новог закона), рочиште за продају (чл. 131 новог закона) и предају ствари прије плаћања (чл. 132 новог закона). Новина је садржана и у чл. 135 ст. 3 код намирења више тражилаца при доношењу рјешења о намирењу, када суд узима у обзир само она потраживања за која је рјешење о извршењу постало извршно до дана доношења рјешења о намирењу, умјесто дотадашњег законског рјешења према којем су се намиривала она потраживања за која је рјешење о извршењу било правоснажно, што је последица новог законског рјешења из чл. 12 ст. 5 новог закона, према којем се извршење, у правилу, проводи по доношењу одлуке о приговору.

3. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА И ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

Права и слободе предвиђене у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: ЕКЉП) и у протоколима се директно примјењују у Босни и Херцеговини⁹. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима.

⁷ Закон о извршењу ради намирења новчаних потраживања корисника друштвених средстава („Службени лист ФНРЈ“ број 52/1971) Види: Ранко Кеча, „О основним начелима Закона о извршењу и обезбеђењу“ у *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду број 1* (Нови Сад: Правни факултет, 2012), 149-167.

⁸ А. Дауповић и др. *Коментар Закона о извршном поступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској* (Сарајево: Заједнички пројекат Вијећа Европе и Европске комисије, 2005), 465.

⁹ Мато Тадић, *Уставни систем и устрој правосуђа у Босни и Херцеговини* (Сарајево: ЈП НИО Службени лист БиХ, 2012) 142. Види ближе и чланак II/2 *Устава Босне и Херцеговине*, члан 49. *Устава Републике Српске* и Одељак II.A.1-7 *Устава Федерације Босне и Херцеговине*.

ЕКЈП се у потпуности примјењује на извршни поступак. За тражиоца извршења важна је примјена чл. 6 ст. 1 као и чл. 1 Првог додатног протокола уз Конвенцију. У чл. 6 ст. 1 предвиђа се право на правично суђење тако да свако, током одлучивања о његовим грађанским правима или обавезама или кривичној тужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим по основу закона. Овај члан је важан код извршења судских одлука. Суд у извршном поступку дужан је да поступа у разумном року. Одуговлачење извршног поступка представља повреду права на правично суђење.

У погледу чл. 6 Конвенције Европски суд за људска права је заузео став да извршни поступак представља интегрални дио суђења о којем се говори у чл. 6 ст. 1,¹⁰ да извршење има независну вриједност без обзира на природу налога за извршење и претходни судски поступак,¹¹ да се непровођењем извршења крши не само право на поступак разумне дужине већ и право на приступ суду, само имовинско (супстанцијално право) које није принудно остварено¹², као и право на дјелотворан правни лијек.¹³

Протокол уз Конвенцију о људским правима и основним слободама у чл. 1 предвиђа заштиту имовине и то у ст. 1, да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Коначна судска одлука представља стечену имовинскоправну позицију повјериоца и као таква, штити се у оквирима примјене чл. 1 Првог додатног протокола на Конвенцију (право на мирно уживање својине).¹⁴ Неизвршење коначне судске одлуке или њено неблаговремено извршење представља повреду чл. 1 Првог додатног протокола.

Лако се уочава да суд у Стразбуру углавном утврђује повреду чл. 6 ст. 1 Конвенције и чл. 1 Протокола број 1. Суд позивање на хроничну пренатрпаност и заостајање са предметима не прихвата као ваљано образложење за прекомјерно одлагање поступка, указујући да је дужност сваке државе да своје правосудне системе организује на такав начин да сваки суд може

10 Хорнсби против Грчке (Hornsby v. Greece), представка бр. 18357/91, пресуда од 19. марта 1997, ЕЦХП 1997.

11 Естима Жорже против Португала (Eštima Jorge v. Portugal), 16/1997/800/1003, пресуда од 21. априла 1998. Види и Алан Узелац, *Нацрт Закона о извршењу и обезбеђењу Републике Србије, Коментари о усклађености са захтјевима Европске конвенције за заштиту људских права* (Загреб: Правни факултет 2010) 7.

http://www.google.ba/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwib0Yiw3_bfAhXK-ioKHXM0DsUQFjAAegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.alanuzelac.from.hr%2Fpubs%2FE17_ZIP_ekspertiza.doc&usg=AOvVaw2Zw5p8T7OttyQi71hnjsL приступљено дана 03.12.2018. године

12 Имотилијаре Сафи против Италије (Immobiliare Safi v. Italy) бр. 22774/93, пресуда од 28. јула 1999.

13 Кудла против Пољске (Kudla v. Poland), представка бр. 30210/96, пресуда од 26. октобра 2000.

14 Александар Јакшић, *Грађанско процесно право* (Београд: Правни факултет 2009), 796.

да обави све своје обавезе укључујући и извршне предмете у разумном року, што даље значи да држава има обавезу да организује систем извршења пресуда који је дјелотворан правно и у пракси и да обезбјеђује њихово извршење без закашњења.

На извршеника осим ова два члана примјењује се и чл. 8 ЕКЈП који се односи на поштовање личног и породичног живота, односно свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и дописивања.

Што се тиче могућности улагања апелација Уставном суду БиХ против одлука извршних судова, Уставни суд БиХ полази од концепта постојања нових права и обавеза. То значи да уколико извршни поступак доведе до постојања нових грађанских права и обавеза, апелације су допуштене. У супротном, апелације се одбацују јер су *ratione materiae* некомплатибилне са Уставом БиХ и Конвенцијом.¹⁵

4. ОСНОВНА НАЧЕЛА У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Начела су општа и основна правна правила којима се изражавају одређени правно-политички и правно-технички циљеви који треба да се остваре у грађанском судском поступку.¹⁶ Процесна начела изражавају битне карактеристике сваког грађанског судског поступка као метода правне заштите. Њихов међусобни однос у сваком грађанском поступку је различит.

У извршном поступку, поред универзалних процесних начела која се сходно примјењују у извршном поступку као што су нпр. начело савјесног коришћења процесних овлашћења, начело забране злоупотребе процесних овлашћења и др., важе и специфична начела која су карактеристична за извршни поступак.¹⁷ Од свих начела извршног поступка, за тражиоца извршења најбитнија су начела ефикасности, хитности и временског редослиједа поступања и намирења а за извршеника је најбитније начело заштите личности извршеника односно заштите достајанства извршеника.¹⁸

¹⁵ Игор Поповић, „Заштита права извршеника према члану 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода”, *Годишњак Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, број 39* (2017) <http://www.godisnjakpf.rs/wp-content/uploads/2017/02/GODISNJAK-2017..pdf> приступљено дана 11.11.2018. године.

¹⁶ Стојана Петровић, „Начела парничног поступка пред судом у привредним споровима“, *Право и привреда, вол. 53, 7-9* (2015).

¹⁷ Радмила Миленковић, „Начела и ток поступка извршења на непокретностима“ (*мастер рад*, Правни факултет у Нишу, 2014) <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/master-radovi/radmila-milenkovic.pdf> приступљено дана 11.11.2018. године.

¹⁸ У чл. 3 ст. 4 ЗИП прописано је да ће приликом спровођења извршења суд пазити на достојанство извршеника.

4.1. Начело законског регулисања поступка

Начело законског регулисања поступка представља основно начело извршног поступка па и онда када се извршење спроводи на покретним стварима извршеника. Да би тражилац извршења намирио своје потраживање утврђено на ауторитативан начин неопходно је да се обрати суду, јер је самопомоћ у остваривању права, по правилу забрањена. Правилима извршног поступка законодавац је регулисао поступак принудног извршења да би се елиминисала самовоља приликом примјене принуде и спријечиле нежељене посљедице које примјена принуде може да изазове у фактичким животним односима. Дакле, у извршном поступку примјењује се дозирања употреба силе, односно принуда се остварује само у законом одређеним оквирима.

У Републици Српској поступак принудног остваривања потраживања на основу извршних и вјеродостојих исправа уређен је ЗИП РС.

4.2. Покретање поступка и начела диспозиције и официјелности

Извршни поступак се по правилу покреће по начелу диспозиције уз постојање одређених официјелних овлашћења¹⁹. Поступак извршења на покретним стварима покреће се подношењем приједлога за извршење суду од стране тражиоца извршења или по службеној дужности. Што се тиче форме и садржине, приједлог за извршење има форму поднеска а садржина зависи од врсте исправе на основу које се приједлог подноси. Према чл. 36 ЗИП РС, приједлог за извршење мора да садржи захтјев за извршење у којем ће бити назначена извршна или вјеродостојна исправа на основу које се тражи извршење, означавање тражиоца извршења и извршеника, потраживање чије се остварење тражи, средство којим извршење треба спровести, предмет извршења ако је познат, као и друге податке који су потребни за спровођење извршења. Поред ових обавезних елемената приједлог за извршење на основу извршне исправе може садржавати и захтјев за утврђивање извршеникове имовине. Приједлог за извршење на основу вјеродостојне исправе мора садржавати захтјев за извршење у коме ће бити назначена вјеродостојна исправа на основу које се тражи извршење, податке о стварно и мјесно надлежном суду, податке о тражиоцу извршења и извршенику, потраживање чије се остварење тражи, средство којим извршење треба спровести, предмет извршења ако је познат и друге податке који су потребни за спровођење извршења.²⁰

¹⁹ Кеча, „О основним начелима Закона о извршењу и обезбеђењу“, 149-167.

²⁰ Ранка Рачић, *Извршно процесно право* (Бања Лука: Правни факултет, 2009), 47.

Тражилац извршења може да диспонира приједлогом за извршење. Тако све до окончања извршног поступка, без сагласности извршеника, може да повуче приједлог за извршење. Једном повучени приједлог за извршење не спрјечава тражиоца извршења да поново поднесе нови приједлог за извршење. Поред повлачења приједлога, тражилац извршења има могућност и његовог преиначења, односно може предложити да се извршење спроведе на другим средствима и предметима уколико на претходно предложеном предмету и средству спровођење извршења није било успјешно.

На приједлог тражиоца извршења, извршење се може одложити потпуно или дјелимично само ако спровођење рјешења није отпочело. Ако је спровођење извршења отпочело, а извршеник се, у року који му је суд одредио, изјаснио против одлагања, суд ће одлучити о оправданости приједлога за одлагање. Тражилац извршења може само једном, у оквиру разумног рока, предложити одлагање извршења, што ће цијенити суд у сваком конкретном случају. Ако је законом предвиђено да се извршење мора тражити у одређеном року, тражилац извршења може поднијети приједлог за одлагање у том року. Суд ће одложити извршење за вријеме које је тражилац извршења одредио или на вријеме које по околностима случаја сматра оправданим. Тражилац извршења је дужан да предложи наставак поступка у року од 30 дана од дана истека времена на које је извршење одложено, у супротном ће суд обуставити поступак.

Уколико је тражилац извршења тражио само заплену и процјену покретних ствари па у року од три мјесеца од дана пљенидбеног пописа не поднесе приједлог за продају, суд ће обуставити извршни поступак.

Покретање поступка по правном лијеку, приговору, остварује се по начелу диспозиције. Наведеним правним лијеком подносилац може диспонирати његовим повлачењем.

Странке се могу споразумјети да се дуг који је основ за одређивање извршења исплати на рате. Постоји могућност споразума странака да се покретне ствари умјесто путем усменог јавног надметања продају непосредном погодбом.

4.3. Начело хитности, начело ефикасности и начело економичности

Начело хитног поступања суда у извршном поступку подразумијева не само обавезу суда да у законом прописаном року одлучи о приједлогу за извршење, односно о приговору против рјешења о извршењу, већ и дужност суда да у најкраћем могућем року предузме друге процесне радње у циљу спровођења извршења.²¹

²¹ Одлука Уставног суда Србије, Уж. 341/08 од 17.02.2011. године.

Извршни поступак спада у хитне судске поступке (осим извршног поступка као хитни поступци пред судом предвиђени су поступак стечаја и сви спорови који се воде поводом стечаја, радни спорови, породични спорови, спорови због сметања и одузимања државине). Чланом 5. ЗИП је прописано да је у поступку извршења суд дужан да поступа хитно. Хитност се огледа кроз прописивање краћих рокова за предузимање извршних радњи било од стране странака или суда. Тако инструктивни рокови за поступање суда су 8 и 15 дана, рок за улагање приговора 8 дана, за одговор на приговор 3 дана, поврат у пријашње стање дозвољен је само због пропуштања рока за приговор и жалбу на извршно рјешење о извршењу, затим хитност се огледа и у немогућности одгађања извршења по приједлогу извршеника.

Начело ефикасности је у директној вези са захтјевом тражиоца извршења да на најбржи начин намири своје потраживање.²² Уопштено говорећи, ово начело подразумијева да се извршење спроведе у најкраћем могућем року. С тим у вези, не смије се запоставити чињеница да се начело ефикасности не остварује само скраћивањем рокова, него и бољом расподјелом предмета, унапређењем информационих система и добром организацијом рада судских извршитеља.

Начело ефикасности је у тесној вези са начелом економичности. У самом извршном поступку економичност се огледа у томе да суд са најмање могућих трошкова, уз најмање одлагања и са најмањим посљедицама за учеснике у поступку спроведе извршење.²³

4.4. Начело доступности података о имовини извршеника у извршном поступку

За успјешно окончање извршног поступка неопходно је да тражилац извршења има сазнања о релевантним подацима која се тичу имовине извршеника. ЗИП РС у чл. 37 прописао је правила о утврђивању имовине извршеника. Наиме, овим чланом је у ст. 1 прописано да тражилац извршења може у приједлогу за извршење који се заснива на извршној исправи захтијевати да суд прије доношења рјешења о извршењу затражи од самог извршеника и од других у захтјеву одређених физичких и правних лица, односно управних и других органа и организација да суду доставе подат-

22 Владимир Црњански, „Извршност јавнобележничког записа“ (докторска дисертација, Правни факултет Унион у Београду, 2018), 233 <http://union.edu.rs/wp-content/uploads/2018/06/Doktorska-disertacija-Mr-Vladimir-Crnjanski.pdf> приступљено дана 03.12.2018. године

23 Марија Шобат, Ивана Стојшић, „Извршни поступак и повреда права на правично суђење, европски контекст и ново српско законодавство“ *Анали Правног факултета у Београду*, број 2 (2009), 354-373.

ке о имовини извршеника, ако тражилац извршења учини вјероватним да би ова лица могла имати ове податке. Наведеним правилима се рјешава проблем скривања имовине од стране извршеника, односно омогућава се тражиоцу извршења да посредством суда дође до података о имовини извршеника које самостално не може прибавити.

4.5. Начело сразмјерног намирења и начело временског редослиједа поступања и намирења

Приликом избора средства и предмета извршења, суд је дужан да пази на начело сразмјерности намирења. Ово начело је манифестовано кроз више одредби ЗИП РС. Тако је у чл. 8 ст. 2 прописано да ако је предложено више средстава или више предмета извршења, суд може ограничити извршење само на неке од тих средстава или предмета, ако су довољни за остварење потраживања. Повреда овога начела може постојати само уколико има више средстава и предмета извршења.

Суд је дужан да предмете узима у рад редом како их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтијевају да се поступи другачије.²⁴

Одредбом да је суд дужан да предмете узима по редоследу примања искључује се дискреција судије да узме у рад одређени предмет без обзира на вријеме када је пристигао у суд. Од правила да се предмети узимају у рад према времену њиховог примитка у суд може се одступити када то оправдава природа потраживања или посебне околности, нпр. намирење потраживања ради издржавања, предмети продаје су склони кварљивости, мјере обезбјеђења и др.²⁵

Што се тиче правила о намирењу, када су у питању покретне ствари, прави се разлика да ли је у питању један тражилац извршења или више тражилаца извршења. Ако се из продајне цијене намирује само један тражилац извршења, суд ће без одржавања рочишта, рјешењем одредити да се из износа добивеног продајом ствари и одузетог новца намире редом трошкови поступка, трошкови одређени у извршној исправи, камате до дана уновчења ствари и главно потраживање.²⁶

Ако се у извршном поступку намирује више тражилаца извршења, односно ако се поред тражилаца извршења намирују и лица чија права престају продајом ствари они се из продајне цијене намирују оним редом којим су стекли заложно или друго право које продајом престаје, ако за-

24 Чл. 5 ст. 2 ЗИП РС.

25 Боривој Старовић, *Коментар Закона о извршном поступку* (Београд: Научна књига, 1987), 37

26 Чл. 133 ст. 1 ЗИП РС.

коном за одређена потраживања није прописано првенствено право намирења. Тражиоци извршења из истог реда који се из продајне цијене не могу потпуно намирити, намирују се сразмјерно износима својих потраживања. Приликом доношења рјешења о намирењу суд ће узети у обзир само она потраживања за које је рјешење о извршењу постало извршно до дана доношења рјешења о намирењу.²⁷

4.6. Начело заштите достојанства извршеника

ЗИП РС садржи правило о заштити достојанства извршеника. Ово правило у закону је испољено кроз више одредаба. Прије свега, извршење ради намирења новчаног потраживања спроводи се у обиму који је потребан за намирење потраживања. Заштита извршеника остварује се и искључивањем и ограничавањем предмета и средства извршења на којима се принудно може спровести извршење (нпр извршење на одређеним новчаним потраживањима до одређеног износа). Затим, институтом противизвршења се штити извршеник од неоснованог одузимања у извршном поступку. Даље, правилима о искључењу и ограничењу предмета и средстава на којима се може принудно спровести извршење се такође штити извршеник.

Тако је ЗИП РС одредбом чл. 117 ст. 1 прописао да предмет извршења не могу бити: 1. предмети који су неопходно потребни извршенику и члановима његове породице за задовољавање свакодневних потреба; 2. храна и огрев за потребе извршеника и чланова његовог домаћинства за три мјесеца; 3. готов новац извршеника по основи потраживања која су изузета или ограничена од извршења, те готов новац извршеника који има стална мјесечна примања до мјесечног износа који је по закону изузет од извршења, пропорционално времену до идућег примања; 4. медаље, ратне споменице и друго ордење и признања, вјенчани прстен, лична писма, рукописи и други лични списи извршеника, породичне фотографије, личне и породичне исправе и породични портрети. Одређене покретне ствари могу бити предмет извршења само ако су испуњени посебни услови као што је случај са поштанским пошиљкама или поштанским новчаним дознакама упућеним извршенику. Уколико су наведене покретне ствари биле предмет уговора заложног права оне нису изузете од извршења.

У тач. од 1 до 3 чл. 133 наведене су групе ствари које не могу бити предмет извршења док су у тач. 4 цитираног члана таксативно набројани предмети који су изузети од извршења. У судској пракси највише дилема постоји о томе који су то предмети неопходно потребни извршенику и члановима његове породице за задовољавање свакодневних потреба. *Кад*

²⁷ Чл. 134 ст. 3 ЗИП РС.

*закон пропише да одређене покретне ствари не могу бити предмет извршења, онда је суд дужан да по службеној дужности пази на то да ли покретне ствари извршеника, након што су појединачно пописане, могу бити предмет извршења.*²⁸

У Закону о извршном поступку из 1978. године у чл. 71 ст. 1 биле су наведене ствари које су изузете од извршења: 1. одећа, обућа, рубље и други предмети личне употребе, постељне ствари, посуђе, намештај, штедњак, хладњак, машина за прање рубља и друге ствари које служе за задовољење потреба домаћинства, уколико су неопходни дужнику и члановима његовог домаћинства с обзиром на услове средине у којој живе; 2. храна и огрев за потребе дужника и чланова његовог домаћинства за шест месеци; 3. радна и расплодна стока, пољопривредне машине и друга оруђа за рад, који су дужнику земљораднику неопходни за одржавање пољопривредног газдинства, у мери у којој је то потребно за његово издржавање и издржавање чланова његовог домаћинства, као и семе за употребу на том газдинству и храна за стоку за четири месеца; 4. алат, машине и други предмети који су дужнику, који самостално обавља занатску делатност личним радом средствима рада у својини грађана, неопходни за обављање те делатности, као и сировине и погонско гориво - за три месеца рада; 5. књиге и други предмети који су потребни дужнику који самостално у виду занимања личним радом обавља научну, уметничку или другу професионалну делатност; 6) готов новац дужника који има стална месечна примања - до месечног износа који је по закону изузет од извршења, сразмерно времену до следећег примања; 7) ордени, медаље, ратне споменице и други знаци одликовања и признања, венчани прстен, лична писма, рукописи и други лични списи дужника, као и породичне слике; 8) помагала која су инвалиду или другом лицу са телесним недостацима дата на основу прописа или која је сам набавио, а неопходна су за обављање његових животних функција. У ст. 2 истог члана је прописано да се одредбе ст. 1 тач. 3 и 4 не односе на извршење ради остварења новчаних потраживања банака по основу намјенских кредита за развој пољопривредне, односно занатске дјелатности под условом да је та могућност изричито предвиђена уговором о кредиту; у ст. 3 је прописано да поштанска пошиљка или поштанска новчана дознака упућена дужнику не може бити предмет извршења пре него што му се уручи и у ст. 4 да законом се може одредити да и друге покретне ствари не могу бити предмет извршења.

28 Рјешење Округног суда у Бањалуци, број 71 0 И 246875 17 Гж од 26.09.2018. године http://www.okruznisud-bl.com/index.php?option=com_content&view=article&id=753:izuzimanjepokretnih-stvari-od-izvrenja&catid=59:izvrno-pravo&Itemid=77 приступљено дана 13.12.2018. године

Упоређивањем претходне двије одредбе примјетно је да је одредба новог закона непрецизна јер оставља на диспозицију поступајућем судији да сам одлучи који су то предмети неопходни извршенику за задовољење свакодневних потреба. Могућа је ситуација да се у неким извршним поступцима дозвољава а у неким не дозвољава заплена и продаја истих покретних ствари. Такође у правној теорији није разјашњено посјед којих ствари представља право неопходно за људско достојанство у данашњем времену.

4.7. Начело формалног легалитета

Начело формалног легалитета је једно од основних начела у извршном поступку и има више значења. Оно прије свега подразумјева да суд који одређује и спроводи извршење има обавезу да донесе рјешење о извршењу и спроведе извршење ако су испуњени одређени услови. Друго значење овога начела огледа се у томе да суд не смије да се упушта у евентуално разматрање да ли постоји потраживање утврђено извршном исправом.²⁹ О томе је већ претходно вођен парнични или други поступак у коме је уз присуство свих процесних гаранција одлучено о постојању тог потраживања.³⁰ Другачија је ситуација када је у питању одређивање и спровођење извршења на основу вјеродостојне исправе. У овом случају постојање потраживања поводом којег се одређује и спроводи извршење није било предмет претходног одлучивања у неком другом предмету, па о постојању потраживања овде одлучује суд.

4.8. Начело обостраног саслушања странака

Када се покреће по начелу диспозиције, извршни поступак има значај двостраначки уређеног поступка. Покретање поступка по службеној дужности одузима извршном поступку наведено својство тако да се не може говорити о потреби успостављања процесне равнотеже између странака јер супростављених интереса нема.³¹

Битна карактеристика извршног поступка јесте да суд доноси одлуку о приједлогу за извршење а да другој страни није дата могућност да се о њему изјасни. Ово из разлога што је у поступку из ког потиче изврш-

²⁹ У поступку извршења суд је везан само изреком правоснажне пресуде, а не и њеним образложењем. Принудно извршење суд може одредити само у границама садржаја изреке правоснажне и извршне пресуде.

³⁰ Овршни суд није овлаштен испитивати законитост одлуке која представља овршни наслов нити је овлаштен расправљати о чињеницама које је дужник могао износити у поступку у којем је настала овршна исправа. (Кантонални суд Травник, број Пж-8/04 од 16.09.2004. године). Изузетак представља одлука која би била донесена противно чл. 3 ст. 2 ЗППРС.

³¹ У овом случају поступак је једностраначки а држава се појављује као притајена странка.

на исправа, странкама била дата могућност да у пуном процесом капацитету оспоравају захтјеве противне странке. Наведени приступ је упитан када се ради о вјеродостојној исправи односно када извршенику ни у једној процесној форми није била дата могућност изјашњавања о захтјевима тражиоца извршења. Код вјеродостојне исправе прије покретања извршног поступка суд, орган управе или нотар нису утврдили постојање потраживања тражиоца извршења на сигуран и ауторитативан начин. Дакле, овде се није претходно водио парнични или управни поступак. Ограничење начела обостраног саслушања странака своје оправдање налази у потреби спречавања могућих злоупотреба изражених у актима отуђења или прикривања имовине. Из овог разлога начело обостраног саслушања странака има другачији садржај од оног који има у парничном поступку. По доношењу рјешења о извршењу дјелимично долази до изражаја кроз могућност изјављивања приговора.

4.9. Остала начела

Начело писмености је доминанто начело у извршном поступку. Правна заштита која се остварује у извршном поступку и природа извршно-правних ствари претпостављају примарно писану форму јер суд превасходно одлучује на основу поднесака и других писмена.

Начело усмености подразумјева предузимање радњи на рочиштима. У извршном поступку суд одржава рочиште само онда када је то одређено законом или када сматра да је одржавање рочишта цјелисходно.

Начело јавности у извршном поступку је маргинализовано. Закон о извршном поступку прописује да се приликом спровођења извршних радњи у стану или просторијама извршеника под одређеним условима морају присуствовати два пунољетна грађана али то није смисао остваривања овога начела јер се наведена лица појављују у својству позваних свједока у поступку. Када је у питања јавна продаја покретних ствари то не представља израз начела јавности.

Начело непосредности нема велики значај у извршном поступку. Суд своја сазнања о чињеничном основу за одлучивање стиче на основу извршних исправа које су настале у неком другом поступку и прије покретања извршног поступка, односно на основу вјеродостојних исправа којима законодавац признаје већи степен повјерења у правном промету.

5. ПОКРЕТНЕ СТВАРИ КАО ПРЕДМЕТ ИЗВРШЕЊА

У чл. 2 ЗИП РС у коме је дефинисано значење појединих израза у закону, покретне ствари нису таксативно наведене у смислу значења појединих израза. Међутим, у чл. 7 ст. 2 прописано је да предмет извршења не могу бити ствари ван промета као ни рудно благо и друга природна богатства, док је у ст. 2 истог члана прописано да предмет извршења не могу бити објекти, наоружање и опрема за потребе оружаних снага и полиције, као ни новчана средства обезбјеђена за те намјене, док је у ст. 3 наведено да непокретна и покретна имовина Републике Српске, градова, општина и јавних предузећа која је неопходна за обављање послова од општег интереса не може бити предмет извршења.

Према Закону о стварним правима Републике Српске покретности су ствари које се могу премјестити са једног мјеста на друго без промјене њихове суштине.³²

Постојање права својине на покретној ствари није услов за одређивање и спровођење извршења. Полази се од претпоставке да су предмети у државини извршеника његова својина, па тако закон прописује да се могу пописати ствари које су у посједу извршеника и тражиоца извршења, док извршеникове ствари које се налазе у посједу трећег лица могу се пописати само ако он на то пристане.

Сматра се да су брачни и ванбрачни другови сувласници у једнаким дијеловима свих покретних ствари које се затекну у њиховој кући, стану, пословној просторији или другој непокретности.

6. ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА И ОДЛУКЕ О ПРИЈЕДЛОГУ ЗА ИЗВРШЕЊЕ

Извршни поступак покреће се подношењем приједлога за извршење од стране тражиоца извршења надлежном суду.

Приједлог за извршење мора бити уредан односно мора да садржи све оно што је неопходно да би суд могао поступати. То значи да мора да садржи све елементе које прописује закон и уз њега се морају доставити сви потребни прилози. У случају да постоје недостаци везани за претходно наведено, суд ће приједлог вратити на уређење.³³

³² Чл. 6 ст. 3 Закона о стварним правима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 124/08, 3/09, 58/09, 95/11, 60/15 и 18/16).

³³ Неуредан приједлог за извршење који није благовремено исправљен, примјеном одредбе чл. 98 Закона о парничном поступку (сада чл. 336) суд може одбацити рјешењем, а не може обуставити поступак извршења (Кантонални суд у Сарајеву број: Пж-11/04 од 26.04.2004. године).

Суд ће одбацити приједлог за извршење уколико тражилац извршења исти не исправи и допуни у остављеном року, односно уколико је неуредан, али и када нису испуњене процесне претпоставке које се односе на апсолутну и међународну надлежност, постојање странке, страначка и процесна способност, уредно заступање – законско, уговорно и статутарно, као и право да се тражи извршноправна заштита. Приједлог за извршење уз који није приложена перфектна извршна исправа, а када је Законом одређено да се иста мора приложити, и приједлог уз који није приложена перфектна вјеродостојна исправа, сматра се неуредним и одбацит ће се као такав. Надаље, литиспенденција, протек одређених рокова, одрицање од правне заштите у извршном поступку, правоснажна судска одлука којом је раније дефинитивно довршен извршни поступак, сметња су да се истовремено односно поново води извршни поступак, па у тим случајевима приједлог треба одбацити.

Суд ће одбити приједлог за извршење уколико постоје недостаци који се односе на извршивост потраживања. Извршивост потраживања је једна од супстанцијалних претпоставки од које зависи основаност приједлога за извршење и иста се доказује извршном исправом.

Без обзира да ли суд одлучивао о процесним или супстанцијалним претпоставкама одлука се увјек доноси у форми рјешења, за разлику од парничног поступка гдје суд о процесним претпоставкама одлучује рјешењем, а о меритуму одлучује пресудом.

Ако суд нађе да је приједлог за извршење допуштен и основан доноси рјешење о извршењу.

Само позитивна одлука суда о приједлогу за извршење означава се термином Рјешење о извршењу³⁴, без обзира да ли је приједлог усвојен у цјелини или дјелимично.³⁵

34 У смислу чл. 39 ЗИП рјешење о извршењу мора бити истовјетно са обавезом извршеника садржаном у исправи (пресуди) као и са подацима који су назначени у приједлогу за извршење, па се у приједлогу за извршење не може тражити да се извршење проведе на начин који није истовјетан са обавезом извршеника садржаном у исправи (пресуди). (*Рјешење Кантоналног суда у Сарајеву, број: 009-0-Пж-07-000551 од 13.09.2007. године*)

35 Старовић, *Коментар Закона о извршном поступку*, 121.

7. СТВАРНА, МЈЕСНА И ФУНКЦИОНАЛНА НАДЛЕЖНОСТ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРИЈЕДЛОГУ ЗА ИЗВРШЕЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШЕЊА

Стварна надлежност (*competentia ratione materie*) представља овлашћење и обавезу одређених судова да суде одређену врсту спорова. За одлучивање о приједлогу за извршење на покретним стварима и за спровођење извршења, у Републици Српској стварно су надлежни Основни судови и Окружни привредни судови. Приликом оцјене надлежности, судови у Републици Српској полазе од персоналног или субјективног критеријума (*competentia ratione personae*), по коме се стварна надлежност одређује с обзиром на процесне субјекте, као и каузалног или објективног критеријума (*competentia ratione causa*) према коме се стварна надлежност одређује с обзиром на предмет спора. Оба критеријума прихваћена су у Закону од судовима Републике Српске.³⁶

Мјесна надлежност (*competentia ratione loci*) обухвата права и дужности суда да на одређеној територији врши своју дужност. Зависи од чињеница да ли је познато гдје се налазе покретне ствари или не. Ако је познато где се налази покретне ствари извршеника за одлучивање о приједлогу за извршење и спровођење извршења мјесно је надлежан суд на чијем се подручју према назнаци у приједлогу за извршење оне налазе. Из наведеног произлази да се овде ради о искључивој надлежности, што значи да се странке не могу споразумјети о мјесној надлежности јер споразум странака не може дерогирати закон. Споразумјевање странака о мјесној надлежности ако је законом одређена искључива надлежност искључена је и одредбом члана 52. Закона о парничном поступку.³⁷

Уколико није познато где се налазе покретне ствари извршеника за одлучивање о приједлогу за извршење надлежан је суд на чијем се подручју налази пребивалиште, или ако нема пребивалишта боравиште извршеника физичког лица односно сједиште извршеника правног лица. У овом случају мјесна надлежност се одређује према правилима о општој мјесној надлежности за туженог. Суд који је надлежан да одлучи о приједлогу за извршење доставиће рјешење о извршењу тражиоцу извршења а тражилац извршења може поднијети рјешење о извршењу на спровођење сваком стварно надлежном суду на чијем се подручју налазе покрене ствари извр-

³⁶ Чланови 30 и 33 Закона о судовима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 37/12, 44/15 и 100/17) и Слободан Станишић „Нека спорна питања у вези оцјене и разграничења стварне надлежности грађанских и привредних судова у Босни и Херцеговини“, *Годишњак факултета правних наука, вол. 7* (2017), 73-91

³⁷ Дауповић и др., *Коментар Закона о извршном поступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској*, 2005.

шеника. Међутим, у новијој судској пракси заузет је став да у *ситуацији* када су предмет извршења покретне ствари и мјесно надлежни суд донесе рјешење о извршењу које постане правоснажно, а након тога утврди да извршеник нема покретне имовине на подручју тог суда и тражилац извршења након тога обавијести суд да извршеник има покретне ствари на подручју другог суда, суд који је донио рјешење о извршењу не може се огласити мјесно ненадлежним него је дужан само рјешење о дозволи извршења доставити суду на чијем се подручју налазе покретне ствари извршеника, на провођење извршења.³⁸

Функционална надлежност обухвата расподјелу послова истог суда у истој правној ствари, као и расподјелу дјелатности међу судовима различитог степена поводом исте правне ствари. Извршни поступак у првом степену води и одлуке доноси судија појединац. Ово правило важи и приликом вођења придружених односно адхезионих поступака уз главни извршни поступак као што је одређивање судских пенала, признавање стране судске одлуке и друго. Што се тиче послова који се односе на спровођење извршења, њих по правилу обављају службене особе односно судски извршиоци. У другостепеном поступку, одлуке по жалбама доноси вијеће састављено од троје судија.

8. СПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШЕЊА НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА ИЗВРШЕНИКА

Према Закону о извршном поступку из 1978. извршне радње у поступку извршења на покретним стварима биле су попис и процјена ствари, продаја ствари и намирење повјериоца из износа добијеног продајом. У новом Закону је прописано да се извршење на покретним стварима спроводи предузимањем одређених извршних радњи и то запљена, процјена, продаја и намирење тражиоца извршења из износа добијеног продајом покретне ствари. Разлика је само у терминима и то у погледу пописа, односно запљене.

Прије него што се приступи запљени покретних ствари извршеника, судски извршитељ је дужан да преда извршенику рјешење о извршењу и да га позове да плати износ за који је одређено извршење. Ако извршеник одбија да плати судски извршитељ приступа запљени ствари. О времену и мјесту запљене обавијестит ће се и тражилац извршења, уколико је то тражио с тим да његово неприсуствовање не утиче на запљену покретних ствари

38 Рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број: 43 0 Ип 150569 17 Р од 21.09.2017. године. <https://advokat-prnjavorac.com/izvrzni-postupak-BiH.html> приступљено дана 13.12.2018. године

извршеника. Запљена се обавља састављањем пописа запљене. Пописују се ствари које се налазе код извршеника али и оне које се налазе у посједу тражиоца извршења и треће особе уколико она на то пристине. Сматра се да су брачни или ванбрачни другови сувласници у једнаким дијеловима свих покретних ствари које се затекну у њиховој кући, стану, пословној просторији или другој непокретности. Запљењује се онолико ствари колико је потребно за намирење потраживања тражиоца извршења и трошкова поступка, а у првом реду се запљењују ствари на којима не постоје права која би спречавала извршење и ствари које се најлакше могу уновчити. Запљењене ствари остављају се на чување извршенику ако суд на приједлог тражиоца извршења није одредио да се оне предају на чување тражиоцу извршења или трећем лицу. Тражилац извршења стиче запљеном заложно право на пописаним покретним стварима. Ако се при запљени не нађу покретне ствари које могу бити предмет извршења тражилац извршења може у року од три мјесеца предложити да се запљена поново спроведе. Уколико у том року не предложи поново запаљену, односно ако се ни приликом поновне запљене не нађу ствари које могу бити предмет извршења, суд ће рјешењем обуставити извршење.

Што се тиче процјене, истовремено са запљеном обавиће се и процјена вриједности покретних ствари. Процјену обавља по редовном току ствари судски извршилац, осим ако суд није одредио да је обави судски процјенилац или посебни вјештак. О запљени и процјени саставља се записник у коме се појединачно назначавaju запљењене ствари с њиховом процјењеном вриједношћу и уносе се изјаве странака учесника у поступку. Он се може објавити у средствима јаног информисања Такође, на запљењеним стварима ће се на одговарајући начин назначити да су запљењене. Ако се након запљене одреди извршење на запљењеним стварима ради наплате другог потраживања истог тражиоца извршења или потраживања другог тражиоца извршења, неће се обавити поновна запљена и процјена тих покретних ствари, него ће се у наставку записника само забиљежити подаци из каснијег рјешења о извршењу.

Када је у питању продаја ствари, начин на који ће се ствар продати одређује суд закључком, пазећи при томе да се постигне најбоље уновчење ствари. Између дана запљене и дана продаје мора протећу најмање 15 дана али и прије истека овога рока ако на то пристине извршеник, ако су у питању ствари које су подложне брзом кварењу, или ако постоји опасност од знатног пада њихове цијене или ако тражилац извршења да обезбјеђење за штету коју би био дужан да надокнади извршенику у случају да рјешење о извршењу не постане извршно. Суд доноси закључак о продаји

ствари, утврђује вриједност покретних ствари, одређује начин, услове и мјесто продаје. Продаја се врши усменим јавним надметањем које спроводи судија, судски извршитељ или друга особа коју одреди суд. Одређује се код продаје ствари веће вриједности, када се може очекивати да ће се ствар продати по већој цијени од процјењене. Продаја непосредном погодбом обавља се између купца с једне стране и судског извршиоца или лица које обавља комисионе послове с друге стране. Без пристанка особа које се у извршном поступку по реду првенства намирују прије тражиоца извршења, покретне ствари на јавном надметању не могу се продати по цијени која не покрива ни дјелимично износ потраживања тражиоца извршења. На првом рочишту за јавно надметање не могу се покретне ствари продати испод половине утврђене вриједности. У случају да ниједан од понуђача с одговарајућом понудом не уплати цијену одмах по позиву суда, прво најповољнији па онда други по реду уколико први не плати, па тако по реду, суд ће на захтјев једне од странака огласити да прво рочиште није успјело. Захтјев суду за заказивање новог рочишта странка може поднијети у року од 8 дана од дана одржавања неуспјелог рочишта. Суд ће на захтјев странке заказати друго рочиште на којем се ствар не може продати испод 1/3 процјењене вриједности. Закон прописује да ће суд обуставити поступак ако ниједна странка не предложи одржавање другог рочишта у прописаном року, или ако се ствари не успију продати на другом јавном надметању, односно путем непосредне погодбе.

Код намирења, ако се из продајне цијене намирује само један тражилац извршења, суд ће без одржавања рочишта рјешењем одредити да се из износа добивеног продајом ствари и одузетог новца намире редом: трошкови поступка, трошкови одређени у извршној исправи, камате до дана уновчења ствари и главно потраживање. Вишак продајне цијене, уколико остане предаје се извршенику ако за то нема сметњи. Ако се у извршном поступку намирује више тражилаца извршења, односно ако се поред тражиоца извршења намирују и лица чија права престају продајом ствари, они ће се намиривати оним редом којим су стекли заложно право или друго право које продајом престаје ако законом за одређена потраживања није прописано првенствено право намирења. Тражиоци извршења истог реда који се из продајне цијене не могу потпуно намирити, намирују се сразмјерно износива својих потраживања.

9. НАЈЧЕШЋИ СЛУЧАЈЕВИ ОБУСТВЉАЊА ПОСТУПКА ИЗВРШЕЊА НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА ИЗВРШЕНИКА

Суд окончава извршни поступак када је потраживање тражиоца извршења у цијелости намирено. Извршни поступак може се окончати и обуставом. Постоји низ случајева када се извршни поступак може обуставити а најчешћи случајеви обуставе у поступку извршења на покретним стварима извршеника су: неуплата предужја; непредлагање другог покушаја заплъене уколико први покушај није био успјешан; непредлагање одржавања другог рочишта за продају покретних ствари путем јавног надметања или непосредном погодбом односно уколико се ствари не успију продати на другом рочишту; непредлагање новог средства и предмета извршења у случају немогућности извршења на раније предложеном средству и предмету.

Око обуставе извршног поступка због неуплаћеног предужја³⁹ постоји различита пракса судова у Републици Српској. *Када тражилац извршења не поступи по закључку извршног суда да се уплати предужјам трошкова провођења извршења пописом покретних ствари (укључујући трошкове превоза за судског извршитеља до мјеста гдје се налазе покретне ствари) без чега се извршење не може провести, прије доношења рјешења о обустави извршног поступка, извршни суд ће, у смислу чл. 63 ст. 4 а у вези са чл. 8 ст. 3 Закона о извршном поступку (даље: ЗИП) позвати тражиоца извршења да у року од 15 дана предложи ново средство и предмет извршења. Тек ако у том року тражилац извршења не поступи по налогу, извршни суд ће у смислу чл. 16 ст. 2 ЗИП донијети рјешење о обустави поступка.*⁴⁰ С друге стране, неки судови у случају да тражилац извршења не поступи по закључку суда и не уплати трошкове предужја у одређеном износу у одређеном року, доносе рјешење о обустави извршног поступка без доношења закључка којим се тражилац извршења позива да у одређеном року предложи ново средство и предмет извршења. Овакав став заузео је Окружни суд у Вараждину ГЖ-19/81 од 27.01.1981. године. *Суд може обуставити извршење ако вјеровник не предужми трошкове извршења у одређеном року, само ако је вјеровник био позван на полагање предужја и у позиву изричито наведен потребан износ предужја.*⁴¹

Други случај обуставе извршног поступка на покретним стварима односи се на безуспјешан покушај заплъене покретних ствари извршеника. Тражилац извршења има могућност да, у року од три мјесеца од дана

39 Чл. 16 ст. 2 ЗИП РС.

40 Одлука Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број: 43 0 В 113820 17 Спп од 03.04.2017. године.

41 Старовић, *Коментар Закона о извршном поступку*, 106.

доставе обавијести или од дана покушаја запљене којој је био присутан, предложи да се запљена поново спроведе. Ако тражилац извршења у помешаном року не предложи поновну запљену, суд ће обуставити извршење.⁴²

Трећи случај се надовезује на запљену покретних ствари. Уколико се ни при поновној запљени не пронађу ствари које могу бити предмет извршења суд ће обуставити извршење.

Четврти најчешћи случај у ком се обуставља извршење јесте ситуација када ниједна странка не предложи одржавање другог јавног надметања у прописаном року или ако се покретне ствари не успију продати на другом јавном надметању односно путем непосредне погодбе.⁴³

Уколико суд не може спровести извршни поступак на покретним стварима извршеника, позваће тражиоца извршења да у року од 15 дана од дана пријема закључка ради намирења истог потраживања предложи ново средство и предмет извршења. Ако тражилац извршења не поднесе приједлог у остављеном року суд ће донијети рјешење о обустави извршења.⁴⁴

10. НАЈЧЕШЋИ ПРОБЛЕМИ СУДОВА У ПОСТУПКУ ИЗВРШЕЊА НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА ИЗВРШЕНИКА

Најчешћи проблеми на које наилазе судови у Републици Српској приликом одређивања и спровођења извршења на покретним стварима извршеника су: велики број предмета у раду, мали број стручних сарадника и других запослених лица, мали број судских извршитеља који нису довољно обучени за рад на терену, неадекватно координиран рад између судија и судских извршитеља, недостатак простора за запослене и смештај предмета и архиве што све доводи до лоше организације процеса рада у суду, затим неефикасност доставне службе за коју није само одговоран суд, већ и грађани који не пријављују промјену пребивалишта и злоупотребавају процесна права која се односе на пријем писмена, немогућност приступа подацима о њиховој имовини, преварни пренос имовине на трећа лица, прикривање имовине без одговарајућих санкција, пренос средстава на иностране рачуне итд.

Сви набројани проблеми су у ствари узроци неефикасности како извршног поступка уопште тако и посебно поступка извршења на покретним стварима извршеника. Можемо их сврстати у три групе.

42 Види Виши привредни суд Србије ПГ-10101/96 и Светислав Вуковић, *Коментар закона о извршном поступку* (Београд: 2000), 136.

43 Чл. 131 ст. 5 ЗИП РС.

44 Чл. 8 ст. 3 ЗИП РС.

Прва група узрока неефикасности односи се на суд. Она се огледа у великом броју извршених предмета у односу на број судија, стручних сарадника и судских извршитеља. Даље, суд не посједује адекватан судски простор за запослене, смјештај предмета и архиве као ни простор (магацине) у који би се евентуално покретне ствари могле смјестити како би се заштитиле од крађа, оштећења и пропадања. Такође, недовољна обученост судских извршитеља за рад на терену, лоша координација са судијама, неефикасна доставна служба, представљају посебне проблеме када је у питању поступак извршења на покретним стварима извршеника.

Друга група узрока неефикасности суда у извршном поступку односи се на ЗИП РС, конкретно на утврђивање имовине извршеника. ЗИП РС, прописујући правила о утврђивању имовине извршеника у чл. 37 имао је за циљ да поступак поједностави, убрза и учини ефикаснијим. Наиме, овим чланом је у ст. 1 прописано да тражилац извршења може у приједлогу за извршење који се заснива на извршној исправи захтијевати да суд прије доношења рјешења о извршењу затражи од самог извршеника и од других у захтјеву одређених физичких и правних лица, односно управних и других органа и организација да суду доставе податке о имовини извршеника, ако тражилац извршења учини вјероватним да би ова лица могла имати ове податке. Међутим, због погрешног тумачења овога члана од стране тражиоца извршења, због недостављања тачних и потпуних података извршеника о имовини (нпр. аутомобилима) и због разлога што суд непотребно захтијева достављање података од одређених физичких и правних лица, односно управних и других органа и организација јер све податке тражилац извршења може прикупити сам, без обзира да ли су личне или неличне природе, извршни поступак уопште па и на покретним стварима није учињен једноставнијим, бржим и ефикаснијим.⁴⁵

Трећа група узрока неефикасности извршног поступка односи се на странке у извршном поступку. Наиме, странке не пријављују промјену пребивалишта и злоупотребљавају процесна права која се односе на пријем писмена, на преварни начин преносе имовину на трећа лица, прикривају имовину без одговарајућих санкција, преносе средстава на иностране рачуне.

Наведене узроке неефикасности треба посматрати заједно. Само рад на побољшању укупних услова у којима поступају извршни судови може довести до побољшања и тиме убрзавања извршног поступка.

⁴⁵ Дарко Божић, „Утврђивање имовине извршеника у пракси“, *Право и финансије*, 1/2019 (2019), 26-30; и Мирела Омановић, Тања Шаби и Нина Шабић, „Примјена члана 37. Закона о извршном поступку ФБиХ у пракси“ *Правни савјетник, број 10* (2014): 80-84

11. ЗАКЉУЧАК

Закон о извршном поступку Републике Српске није у потпуности регулисао поступак извршења на покретним стварима извршеника, па у случају да нека питања нису регулисана, сходно се примјењују правила за извршење на непокретностима. Овакво рјешење није добро јер сходна примјена правила о непокретностима се може тумачити различито и довести до различите праксе судова. Други разлог зашто законодавац треба у потпуности да регулише овај поступак је тај, што је пред судовима у Републици Српској, када су у питању извршни предмети, најчешће предлагано средство извршења које је управо извршење на покретним стварима извршеника.

Што се тиче могућности улагања апелација против одлука извршних судова спорно је поступање Уставног суда Босне Херцеговине. Наиме, Уставни суд полази од концепта постојања нових грађанских права и обавеза па тек ако извршни поступак доведе до постојања нових грађанских права и обавеза апелације су допустиве, у супротном се одбацује јер су *ratione materiae* некомпатибилне са Уставом и Конвенцијом. У вези са претходно наведеним аутор је мишљења да приликом испитивања допустивости апелације треба поћи од концепта стварања новог правног стања.

Најчешћи проблеми на које наилазе судови у Републици Српској који спроводе принудно остварење потраживања су: велики број предмета у раду, мали број стучних сарадника и судских извршитеља који нису довољно обучени за рад на терену, недостатак простора за запослене и смештај предмета и архиве, што све доводи до лоше организације процеса рада у суду, неефикасност доставне службе за коју није само одговоран суд, већ и грађани који не пријављују промјену пребивалишта и злоупотребљавају процесна права која се односе на пријем писмена, немогућност приступа подацима о њиховој имовини, преварни пренос имовине на трећа лица, прикривање имовине извршеника без одговарајућих санкција, пренос средстава на иностране рачуне, итд.

Треба очекивати да ће наредне измјене и допуне ЗИП и Закона о парничном поступку донијети одређене новине, посебно кроз одредбе о достављању, увођење јавних извршитеља и др.

Сматрамо да би сљедећа два приједлога допринјела рјешавању великог броја извршних предмета пред судовима:

- постојеће законско рјешење о утврђивању имовине извршеника треба измјенити тако што ће се обавеза утврђивања имовине пренијети на тражиоца извршења јер је то у пракси тражиоцима извршења омогућено без обзира да ли подаци о имовини извршеника имају лични или нелични карактер;

- увођење јавних извршитеља у извршни поступак Републике Српске као носилаца јавних овлашћења и подјела надлежности на начин да стадијум одређивања извршења остане у надлежности судова док би други стадијум извршног поступка односно спровођење извршења било у надлежности јавних извршитеља, изузев комуналних предмета који би у цијелости били у надлежности јавних извршитеља.

Наведени приједлози учинили би извршни поступак бржим, ефикаснијим и једноставнијим. С друге стране, увођењем јавних извршитеља у извршни поступак Републике Српске, судови би се растеретили јер би извршење у комуналним предметима било у надлежности јавних извршитеља.

ЛИТЕРАТУРА

- Божић, Дарко. „Утврђивање имовине извршеника у пракси“ *Право и финансије, Сарајево, број 1* (2019).
- Вуковић, Светислав. *Коментар закона о извршном поступку*. Београд: 2000.
- Дауповић, А., Р. Обрадовић, М. Повлакић, Ф. Заћирагић и М. Живановић. *Коментар Закона о извршном поступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској*. Сарајево: Савјет/Вијеће Европе, 2005.
- Јакшић, Александар. *Грађанско процесно право*. Београд: Правни факултет, 2009.
- Кеча, Ранко. „О основним начелима Закона о извршењу и обезбеђењу“, у *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду број 1* (Нови Сад: Правни факултет, 2012).
- Миленковић, Радмила. „Начела и ток поступка извршења на непокретностима“ (*мастер рад*, Ниш: Правни факултет, 2014).
- Омановић, Мирела, Тања Шабић и Нина Шабић, „Примјена члана 37. Закона о извршном поступку ФБиХ у пракси“ *Правни савјетник, број 10* (2014).
- Петровић, Стојана. „Начела парничног поступка пред судом у привредним споровима“ *Право и привреда, вол. 53, 7-9* (2015): 205-226.
- Поповић, Игор. „Заштита права извршеника према члану 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода“, *Годишњак Правног факултета Универзитета у Бања Луци, број 39* (2017).
- Рачић, Ранка. *Извршно процесно право*, Бања Лука: Правни факултет, 2011.
- Старовић, Боривој. *Коментар Закона о извршном поступку*. Београд: Научна књига, 1987.
- Станишић, Слободан. „Нека спорна питања у вези оцјене и разграничења стварне надлежности грађанских и привредних судова у Босни и Херцеговини“, *Годишњак факултета правних наука Бања Лука, (2017)*.

- Тадић, Мато. *Уставни сустан и устрој правосуђа у Босни и Херцеговини, Приручник за правосудни испит*. Сарајево: ЈП НИО Службени лист БиХ, 2015.
- Узелац, Аднан. „Нацрт Закона о извршењу и обезбеђењу Републике Србије, Коментари о усклађености са захтјевима Европске конвенције за заштиту људских права“. Загреб: Правни факултет, 2010.
- Црњански, Владимир. *Извршност јавнобележничког записа*. Београд: Правни факултет Унион, 2018.
- Чолак, Бариша. *Приручник за полагање правосудног испита из грађанског права*. Сарајево: ЈП НИО Службени лист БиХ, 2015.
- Шобат, Марија и Ивана Стојшић, „Извршни поступак и повреда права на правично суђење, европски контекст и ново српско законодавство“ *Анали Правног факултета у Београду*, број 2 (2009).
- Устав Босне и Херцеговине
- Устав Републике Српске
- Устав Федерације Босне и Херцеговине
- *Закон о извршном поступку Републике Српске* („Службени гласник Републике Српске“ број 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014, 5/2017, 58/2018 и 66/18).
- *Закон о судовима Републике Српске* („Службени гласник Републике Српске“ број 37/12, 44/15 и 100/17).
- *Уставни закон за спровођење Устава Републике Српске* („Службени гласник Републике Српске“ број 21/92).
- Одлука Европског суда за људска права: Хорнсби против Грчке (Hornsby v. Greece), представка бр. 18357/91, пресуда од 19. марта 1997, ЕЦХР 1997-II.
- Одлука Европског суда за људска права: Естима Жорже против Португала (Eštima Jorge v. Portugal), 16/1997/800/1003, пресуда од 21. априла 1998.
- Одлука Европског суда за људска права: Имобиљаре Сафи против Италије (Immobiliare Safi v. Italy) бр. 22774/93, пресуда од 28. јула 1999.
- Одлука Европског суда за људска права: Кудла против Пољске (Kudla v. Poland) представка бр. 30210/96, пресуда од 26. октобра 2000.
- Рјешење Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број: 43 0 Ип 150569 17 Р од 21.09.2017.
- Одлука Уставног суда Србије, Уж. 341/08 од 17.02.2011.
- Одлука Кантоналног суда Травник, број Пж-8/04 од 16.09.2004.
- Рјешење Округног суда у Бањалуци, број 71 0 И 246875 17 Гж од 26.09.2018.
- Одлука Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број: 43 0 В 113820 17 Спп од 03.04.2017.

ENFORCENT PROCEDURE ON MOVABLE THINGS

Darko Božić⁴⁶

Summary *The subject of this paper is the enforcement procedure on movable things in the Republic of Srpska. This is a special procedure for collecting the money claim of the prosecutor. The legal provisions and case law relating to the above procedure are analyzed, with the aim of creating a complete picture of the mentioned procedure. While in the Republika Srpska courts execution on mobile matters is the most frequently proposed means of execution, it is the most effective and the most effective means of execution, and the author will especially deal with the causes of the inefficiency of the proceedings. In the final part of the paper, it seeks to point out all the shortcomings of this procedure and give some suggestions of de lege ferenda.*

Key words: *Law on Enforcement proceedings, enforcement procedure on movable things, movable things.*

⁴⁶ The Bachelor of Laws (LL.B.), Legal associates in the Basic court in Zvornik